

Tractats internacionals. Lleis. Sentències del Tribunal Constitucional

Lleis qualificades

Llei qualificada de l'adopció i de les altres formes de protecció del menor desemparat

Atès que el Consell General en la seva sessió del dia 21 de març de 1996 ha aprovat la següent:

Llei qualificada de l'adopció i de les altres formes de protecció del menor desemparat

Índex

Capítol primer. De l'adopció
Secció primera. Dels requisits de l'adopció
Secció segona. De la pre-adopció
Secció tercera. Dels procediments de pre-adopció i d'adopció
Secció quarta. Dels efectes de l'adopció

Capítol segon. De la pàtria potestat
Secció primera. De l'exercici de la pàtria potestat
Secció segona. De l'assistència educativa
Secció tercera. De la delegació de la pàtria potestat
Secció quarta. De la privació total o parcial de la pàtria potestat

Capítol tercer. De la tutela
Secció primera. Del tutor
Secció segona. De la tutela de l'estat dels orfes

Exposició de motius

Els serveis socials del Govern sempre han actuat amb la filosofia d'atorgar una prioritat absoluta a l'interès de l'infant, per sobre de les persones o institucions afectades, ja sigui família d'origen, família acollidora, família adoptant o centre d'acolliment.

En matèria de protecció de menors, la normativa actual és incompleta i fragmentada; disposem de diferents proto-

cols administratius d'actuació, aprovats pel Govern en matèria d'adopció, acolliment familiar, comissió d'infància i centre d'acolliment per a infants.

És necessària una regulació unificada de totes les mesures de protecció de menors per evitar dubtes, en quant al procediment a seguir pels professionals en cada cas.

La present Llei pretén adaptar el seu contingut a la realitat social actual, per reforçar les garanties i els controls judicials i administratius de la defensa de l'infant.

L'eix director de la present Llei es basa en dos principis fonamentals:

1. Actuar com a instrument d'integració a la família i a la societat que s'ofereixi a qui més el necessita i,
2. El benefici de l'infant, per sobre de qualsevol altre, per legítim que sigui.

Es vol donar un contingut jurídic, de caràcter essencialment personal, a la relació que s'estableix entre el menor i les persones o les institucions a que es confia.

En aquest sentit s'ha atorgat una gran importància al seguiment, per part dels serveis socials del Govern, d'aquells menors sota control judicial a fi d'assegurar el seu benefici òptim.

La primera part de la Llei és fonamental. Es tracta de la regulació dels procediments d'adopció.

La segona part es refereix a les possibilitats de modulació de la pàtria potestat, que van de l'adopció de simples mesures d'assistència educativa fins a la privació total de la pàtria potestat en el casos més greus.

La tercera part de la Llei estableix que la tutela sigui exercida per una persona privada, judicialment nomenada a aquest efecte, o bé per l'Estat.

Capítol primer. De l'adopció

Secció primera. Dels requisits per a l'adopció

Article 1

Es considera menor desemparat el que queda privat de la necessària assistència moral o material, a causa de l'incompliment o de l'exercici impossible o inadequat dels deures de protecció que dimanen de la guarda de menors.

Article 2

L'adopció pot ésser demanada després de cinc anys de matrimoni o de convivència, per parelles estables heterosexuales.

Per adoptar, el resultat de la mitjana entre les edats dels dos adoptants no pot ésser inferior a 25 anys.

Article 3

L'adopció també pot ésser demanada per una sola persona de més de vint-i-cinc anys d'edat.

Si aquesta persona és casada i no separada, el consentiment del seu cònjuge és necessari, salvat que aquest es trobi dins la impossibilitat de manifestar la seva voluntat.

Quan es tracta d'adoptar el fill del cònjuge, no escau la condició d'edat mínima de l'adoptant.

Article 4

Ha d'existir una diferència d'edat de com a mínim 15 anys entre adoptants i adoptat. Aquesta diferència queda reduïda a deu anys en el cas que s'adopti el fill del cònjuge.

Article 5

Per adoptar un noutat d'edat compresa fins a dotze mesos, el resultat de la mitjana entre les edats dels dos adoptants no pot ésser superior a 45 anys.

Article 6

L'adoptat ha d'ésser menor d'edat no emancipat.

Article 7

Ningú no pot ésser adoptat per dues persones si no formen part de la mateixa parella.

Article 8

Poden ésser adoptats:

1. Els infants per als quals els genitors han consentit vàlidament a l'adopció.
2. Els infants per als quals un sol genitor ha consentit vàlidament a l'adopció, en els supòsits de l'article 10, paràgraf 2.
3. Els orfes.
4. Els infants declarats abandonats.

En tot cas, es procurarà no separar els germans.

Article 9

El consentiment del menor és vinculant a partir dels dotze anys.

Això no obstant es demanarà sempre el parer de l'infant que tingui els deu anys complerts i si es considera oportú el de l'infant menor d'aquesta edat.

Article 10

Quan la filiació d'un infant ha quedat establerta amb relació al pare i la mare, ambdós genitors han de consentir a l'adopció.

Si un dels genitors ha mort o està dins la impossibilitat de manifestar la seva voluntat o si ha estat privat de la pàtria potestat, o bé si la filiació només ha quedat establerta amb relació a un dels genitors, el consentiment a l'adopció d'un sol genitor és suficient.

Article 11

No poden ésser adoptats:

1. Un descendent.
2. Un parent fins al segon grau de la línia col.lateral per consanguinitat o afinitat.

Article 12

El consentiment a l'adopció es fa mitjançant compareixença dels pares biològics davant de la Batllia o davant de la Direcció del Servei Social del Govern, quan l'infant li ha estat remès. El consentiment a l'adopció es pot formalitzar vàlidament a l'estranger davant d'una ambaixada o un altre agent diplomàtic o consular que representi l'Estat andorrà.

El consentiment a l'adopció pot ésser retractat durant els trenta dies naturals següents a la seva formulació. La retractació ha d'ésser feta personalment davant

de la persona o servei que hagi rebut el consentiment a l'adopció.

Article 13

El batlle pot consentir a l'adopció si estima abusiva la negativa, oposada pels pares legítims i naturals o per un d'ells solament, a l'adopció del seu fill, quan aquests s'han desinteressat de l'infant fins al punt de comprometre la seva salut o moralitat.

Article 14

El batlle, previ informe del Ministeri Fiscal, pot declarar abandonat l'infant acollit per un particular o per la Direcció del Servei Social, quan els seus pares s'hagin desinteressat manifestament durant un any.

Es consideren manifestament desinteressats del seu infant els genitors que no han mantingut amb ell les relacions necessàries per a l'establiment de lligams afectius. La simple retractació del consentiment a l'adopció, la demanda d'informació o la intenció expressada, però no realitzada, de tornar a guardar l'infant no constitueixen una marca d'interès suficient per motivar la negativa de declaració d'abandó.

Quan el batlle declara l'infant abandonat, aquest queda sota la tutela de l'Estat exercida per la Direcció del Servei Social del Govern.

Secció segona. De la pre-adopció

Article 15

La pre-adopció té per objectiu de verificar que existeix una correcta integració del menor amb la família i que la convivència és beneficiosa per al futur adoptat. La pre-adopció queda realitzada per la remesa efectiva als futurs adoptants d'un infant per al qual els genitors han consentit vàlidament a l'adopció o d'un infant declarat abandonat per decisió de la justícia. La pre-adopció obstaculitza tota restitució de l'infant a la família d'origen. La pre-adopció finalitza amb l'adopció, o amb la negativa, per part del batlle, de pronunciar l'adopció. En aquest darrer cas, els efectes de la pre-adopció queden retroactivament cancel·lats.

Secció tercera. Dels procediments de pre-adopció i d'adopció

Article 16

El batlle pot ordenar la pràctica de les diligències i dels peritatges que estimi oportuns a fi d'assegurar que l'adopció, la pre-adopció o la cessació d'aquestes respecten les condicions legals i resulten beneficioses per al menor.

Totes les actuacions s'han de practicar amb la més gran discreció, evitant que la família d'origen conegui la família adoptiva.

L'autè que clou l'expedient és susceptible d'apel·lació a un sol efecte.

Article 17

La mesura de pre-adopció és decidida pel batlle, previ informe del Ministeri Fiscal, a instància de la Direcció del Servei Social del Govern.

El batlle ha d'oír el parer dels genitors que no estiguin privats de la pàtria potestat, del tutor, en el seu cas, i del menor de dotze anys si aquest té facultat de judici suficient. És imprescindible l'acord de la família pre-adoptant en tots els casos, i de l'infant quan és major de dotze anys.

Si els pares o el tutor es troben en parador desconegut, o si no es presenten, tot i haver estat degudament citats, es pot prescindir del tràmit i el batlle pot dictar autè acordant la pre-adopció.

Previ informe del Ministeri Fiscal, la cessació de la mesura de pre-adopció és decidida pel batlle d'ofici, o a instància de la Direcció del Servei Social del Govern, de la família pre-adoptant o del mateix menor. El batlle ha d'oír el parer de les persones interessades que no hagin promogut la demanda de cessació de la mesura.

Article 18

Ha de transcórrer un mínim de sis mesos entre la data d'acolliment en règim de pre-adopció i l'autè que pronuncia l'adopció.

Article 19

La proposta d'adopció és promoguda prop del batlle pel Servei d'Adopció de la Direcció del Servei Social del Govern.

Ha d'anar acompanyada dels informes i documents que es creguin oportuns, en particular de l'informe psico-social del Servei d'Adopció del Govern.

No obstant això, la proposta pot ésser directament promoguda pels adoptants quan l'adoptat:

És orfe i parent d'un dels adoptants a partir del tercer grau de consanguinitat o afinitat.

És fill del cònjuge de l'adoptant.

En el cas que l'adoptant mori després d'haver acollit regularment l'infant en pre-adopció, la demanda d'adopció pot ésser presentada en el seu nom pel seu cònjuge supervivent o per un dels seus hereus.

Article 20

La proposta d'adopció ha d'expressar en tots els casos:

- Les condicions personals, familiars, socials i econòmiques dels adoptants i les seves relacions amb l'adoptat.
- Si els pares de l'adoptat han formalitzat el seu consentiment a l'adopció davant de l'entitat pública.

Article 21

Previ informe del Ministeri Fiscal, el batlle pronuncia l'adopció, sense que l'aute hagi d'ésser motivat, a excepció del supòsit previst en l'article 13 o bé la denega, per aute motivat.

Article 22

Les adopcions realitzades a l'estranger per andorrans o per estrangers residents a Andorra només són considerades vàlides si els adoptants i l'adoptat reuneixen, al moment de l'adopció, els requisits establerts en aquesta Llei. És imprescindible que, abans de la formalització de l'adopció a l'estranger, un batlle dicti un aute autoritzant els adoptants a adoptar, tenint en compte l'informe psico-social del Servei d'Adopció del Govern.

Secció quarta. Dels efectes de l'adopció

Article 23

En els quinze dies de la data de l'aute que pronuncia l'adopció, aquesta queda

transcrita en el Registre Civil de conformitat amb la legislació vigent.

Article 24

L'adopció és efectiva a partir del dia en què es disposa a la Batllia la demanda d'adopció.

L'adopció implica l'extinció dels vincles jurídics entre l'adoptat i la seva família d'origen, i confereix a l'infant una filiació que substitueix la filiació original, excepte en el cas que s'adopti l'infant del cònjuge.

L'adopció confereix a l'infant els cognoms del pare i de la mare adoptants.

Si l'infant té menys d'un any, el batlle pot acordar modificar el seu nom a instància dels adoptants. Si té més d'un any, es privilegia el nom d'origen, excepte casos excepcionals en els quals el canvi de nom ha d'anar necessàriament acompanyat d'un seguiment psico-social del Servei d'Adopció. Si l'infant té més de 12 anys, el seu consentiment és imprescindible.

Els pares adoptants exerceixen la pàtria potestat, tenen dret i deure de guarda, vigilància i educació de l'adoptat.

L'adoptat gaudeix dels mateixos drets i de les mateixes obligacions que un infant legítim en la família adoptant.

Article 25

L'adopció és irrevocable.

Article 26

No obstant això, el batlle pot acordar l'extinció de la pre-adopció o de l'adopció a demanda del pare o mare natural que, sense culpa, no hagi pogut intervenir en el procediment de consentiment a l'adopció. És necessari, però, que aquesta demanda s'interposi dins dels dotze mesos següents al consentiment a l'adopció per part de l'altre genitor, o a la declaració d'abandó per part del batlle, i que l'extinció sol·licitada no perjudiqui greument el menor.

Capítol segon. De la pàtria potestat

Article 27

La pàtria potestat pertany al pare i a la mare per protegir la seguretat, la salut i la

moralitat de l'infant. Els pares tenen dret i deure de guarda, de vigilància, de manteniment i d'educació. Ostenten la representació legal dels seus fills menors i administren els seus béns.

La pàtria potestat s'adquireix per generació, per legitimació i per adopció. Es perd per mort o declaració de mort dels pares o del fill, per adopció del fill i per emancipació voluntària o legal a l'arribar a l'edat de 18 anys.

Secció primera. De l'exercici de la pàtria potestat

Article 28

Els genitors exerceixen conjuntament la pàtria potestat.

Article 29

Perd l'exercici de la pàtria potestat o pot ser-ne privat, el genitor que es troba en un dels casos següents:

- Si no pot manifestar la seva voluntat, per raó de la seva incapacitat, l'absència, l'allunyament, o qualsevol altre motiu similar.
- Si ha consentit a una delegació dels seus drets.
- Si ha estat condemnat per abandó de família o bé s'ha dictat contra ell un aute que declara la privació dels drets de pàtria potestat.

Article 30

Si un dels genitors mort o es troba en un dels casos esmentats a l'article anterior, l'exercici de la pàtria potestat recau totalment en l'altre genitor.

Article 31

Si l'infant no té ni pare ni mare que pugui exercir la pàtria potestat, escau l'obertura d'un procediment de tutela, com queda previst en el capítol tercer d'aquesta Llei.

Secció segona. De l'assistència educativa

Article 32

Si la salut, la seguretat o la moralitat d'un menor es troba en perill, les mesures d'assistència educativa poden ésser ordenades per la justícia, ja sigui a instància

del pare o la mare o el tutor del menor, ja sigui a instància del mateix batlle, del Ministeri Fiscal o de la Direcció Social del Govern. Si és necessari retirar l'infant del seu ambient familiar natural, el batlle pot decidir confiar-lo:

1. Al pare o la mare que no en tenia la guarda.
2. A un altre membre de la família o a una altra persona digna de confiança.
3. A la Direcció del Servei Social del Govern.

Article 33

La Direcció del Servei Social del Govern decideix sobre la modalitat de la guarda del menor que li és confiat, confiant-la al Centre d'Acolliment d'Infants (CAI), o bé a un altre centre adequat a les necessitats del menor, o bé a una família acollidora, mitjançant un acolliment familiar, o bé decidint una mesura mixta d'acolliment en centre i família.

La Direcció del Servei Social del Govern ha d'informar el batlle de les modalitats de guarda decidides, i de les seves eventuais modificacions ulteriors. Així mateix, informa el batlle de l'evolució de l'infant i de la seva família natural, mitjançant un informe anyal.

Article 34

Els pares, l'infant dels quals és l'objecte d'una mesura d'assistència educativa, conserven la pàtria potestat i exerceixen tots els atributs que no siguin contradictoris amb l'aplicació de la mesura d'assistència educativa. Si ha estat necessari retirar l'infant de l'ambient familiar natural, els pares conserven un dret de correspondència i un dret de visita, dels quals drets el batlle fixa les modalitats. No obstant això, l'interès de l'infant pot dur-lo a suspendre l'exercici d'aquests drets, tenint en compte l'informe psico-social de la Direcció del Servei Social del Govern.

Article 35

Les despeses de manteniment i educació de l'infant que ha estat objecte d'una mesura d'assistència educativa continuen essent assumides pels genitors, excepte si hi ha decisió contrària del batlle.

Secció tercera. De la delegació de la pàtria potestat

Article 36

Cap cessió parcial ni delegació de la pàtria potestat no pot tenir efecte si no és efectuada en virtut d'una decisió judicial.

Quan un infant ha estat remès a un tutor o a la Direcció del Servei Social del Govern, els seus pare i mare biològics, o un d'ells, poden voluntàriament renunciar a la totalitat o a part de l'exercici de la pàtria potestat. En aquest cas, la delegació total o parcial de la pàtria potestat resulta de l'acte emès pel batlle, a instància de qui renuncia a la pàtria potestat.

La mateixa delegació pot ésser decidida pel batlle a sola instància del delegatari sempre que els pares s'hagin desinteressat de l'infant des de fa més d'un any, en les condicions de l'article 14, paràgraf 2.

Article 37

No es pot delegar el dret de consentir a l'adopció del menor.

Secció quarta. De la privació total o parcial de la pàtria potestat

Article 38

Poden ser privats de la pàtria potestat:

Per una disposició expressa d'una sentència penal, aquells genitors que siguin condemnats com a autors, coautors o còmplices d'un delictes comès pel seu fill o sobre ell.

Aquells genitors que, per maltractaments, per exemple d'embriaguesa habitual, de mala conducta notòria, de delinqüència o de mancances en la guarda, vigilància i educació de l'infant, posen manifestament en perill la seguretat, salut o moralitat de l'infant.

Els pares i les mares, quan una mesura d'assistència educativa hagi estat decidida pel fill, que s'han abstingut voluntàriament, durant més d'un any, d'exercir els drets i complir amb els deures que estableixen els articles 34 i 35.

Article 39

L'acció de privació de pàtria potestat es porta davant del batlle a instància del Ministeri Fiscal, d'un membre de la família, del tutor de l'infant o de la Direcció del Servei Social del Govern.

Article 40

El batlle practica les diligències que estima oportunes i demana especialment a la Direcció del Servei Social del Govern un informe psico-social del(s) genitor(s) i de l'infant.

Se salvaguarda sempre la màxima discreció durant la pràctica d'aquelles diligències.

Article 41

La privació de la pàtria potestat pronunciada inclou tots els seus atributs patrimonials i personals, menys el dret de consentir a l'adopció.

Article 42

No obstant això, el batlle pot pronunciar, en interès de l'infant, una privació parcial limitada a certs drets i atributs de la pàtria potestat especificats en l'acte. El batlle pot igualment decidir la privació de la pàtria potestat, només pel que fa a algun(s) germà(ns) d'una mateixa família.

Si un dels genitors ha mort o ja s'ha vist privat de la pàtria potestat, a l'hora de pronunciar la privació de la pàtria potestat contra l'altre genitor, el batlle designa un familiar o un tercer que assumeix provisionalment la guarda de l'infant o bé el confia a la Direcció del Servei Social del Govern.

Article 43

Aquells genitors que hagin estat privats de la pàtria potestat poden instar, davant del batlle, una demanda de restitució dels seus drets on justifiquin les circumstàncies noves. No obstant això, cap demanda de restitució pot ésser acceptada quan, abans de la seva formalització, l'infant hagi estat acollit per una família en pre-adopció.

Capítol tercer. De la tutela

Article 44

Escau pronunciar la tutela quan els genitors han mort o han estat privats de la pàtria potestat.

La tutela és una protecció deguda a l'infant. És una obligació pública.

Si la tutela és vacant, el batlle la confia a l'Estat per mitjà de la Direcció del Servei Social del Govern.

La persona que exerceix la tutela queda obligada a protegir la seguretat, la salut i la moralitat de l'infant, i n'ha d'assegurar la guarda, la vigilància, el manteniment i l'educació.

La persona que exerceix la tutela ostenta la representació legal del menor i administra els seus béns sota control judicial.

Secció primera. Del tutor

Article 45

El dret individual d'elegir un tutor, parent o no de l'infant, pertany al pare o la mare que sobreviu, si és que aquest ha conservat, el dia de la seva mort, l'exercici de la pàtria potestat.

Aquesta designació de tutor només és vàlida si està formalitzada dins d'una manifestació de darreres voluntats o mitjançant escriptura pública adhoc.

Article 46

El tutor pot acceptar o no el càrrec per al qual ha estat designat.

Article 47

Quan no s'hagi elegit tutor o si aquest no accepta el càrrec, la tutela ha d'ésser confiada pel batlle a l'ascendent més pròxim. No obstant això, el batlle pot decidir, en interès del menor, de confiar la guarda a un altre familiar o a un tercer, o a la Direcció del Servei Social del Govern.

Article 48

En tots els casos, el tutor queda designat per la durada de la tutela, és a dir, fins al dia de la majoria d'edat de l'infant. No obstant això, el batlle pot decidir substituir-lo durant la tutela per un altre tutor, o confiar la tutela a la Direcció del Servei

Social del Govern, si així ho requereix l'interès de l'infant.

Article 49

La tutela s'exerceix sobre la persona de l'infant i sobre els seus béns, sota el control del batlle i del Ministeri Fiscal.

Secció segona. De la tutela de l'estat dels orfes

Article 50

Queden sota la protecció de la Direcció del Servei Social del Govern:

Els menors temporalment acollits.

Aquells menors que han estat objecte d'una mesura d'assistència educativa, sempre que no hi hagi privació total de la pàtria potestat dels dos genitors.

Els menors sota tutela.

Article 51

Queden sota la tutela de l'Estat, exercida per la Direcció del Servei Social del Govern:

1. L'infant, la filiació del qual no ha estat establerta i que ha estat acollit per la Direcció del Servei Social del Govern des de fa menys d'un mes.

2. L'infant, la filiació del qual és establerta, però que ha estat expressament abandonat des de fa menys d'un mes per les persones que tenien qualitat per consentir l'adopció.

3. L'infant, la filiació del qual és establerta, però que ha estat expressament abandonat pel seu pare o la seva mare des de fa menys d'un any i pel qual l'altre genitor no s'ha manifestat mai.

4. L'infant, els pares del qual han estat totalment privats de la pàtria potestat.

Article 52

Queden registrats com a orfes i sota la tutela de l'Estat, exercida per la Direcció del Servei Social del Govern, mentre no hi hagi adopció:

1. L'infant, la filiació del qual no ha estat establerta i que ha estat acollit per la Direcció del Servei Social del Govern des de fa més d'un mes.

2. L'infant, la filiació del qual ha estat establerta, però que ha estat expressament abandonat des de fa més d'un

mes per les persones que tenien qualitat per consentir a l'adopció.

3. L'infant, la filiació del qual ha estat establerta, però que ha estat expressament abandonat pel seu pare o la seva mare des de fa més d'un any, i l'altre genitor del qual no s'ha manifestat mai.

4. L'infant, la filiació del qual ha estat establerta, però per al qual el batlle ha dictat aute consentint a l'adopció, d'acord amb l'article 13 de la present Llei.

5. L'infant, orfe de pare i de mare, que no té ascendent ni tutor designat, i no té cap mitjà ni cap assistència familiar.

6. L'infant que es troba en acolliment pre-adoptiu.

Article 53

Les obligacions de l'Estat vers els menors sota la seva tutela són assegurar la salut i la moralitat, el manteniment i l'educació mentre duri la tutela.

Mentre no hi hagi adopció, els orfes designats a l'article 52 de la present Llei són considerats de nacionalitat andorrana.

Disposició Final

Aquesta Llei entrarà en vigor el mateix dia de la seva publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Casa de la Vall, 21 de març de 1996

Josep Dalleres Codina
Sindic General

Nosaltres els Coprínceps la sancionem i promulguem i n'ordenem la publicació en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Jacques Chirac
President de la
República Francesa
Copríncep d'Andorra

Joan Martí Alanís
Bisbe d'Urgell
Copríncep d'Andorra